

تزئین جنایت است "آدلف لوس"

به مناسبت برگزاری نمایشگاه آثار او در دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی شیراز.

ترجمه و تالیف: دکتر کاظم معمارضیا

اهمیت برگزاری این نمایشگاه و مطالعه آثار لوس در فهم شرایطی است که در آغاز قرن بیستم بر دنیای صنعتی آنروز، یعنی اروپا و آمریکا برقرار بود. شرایطی که پیشگامان معماری مدرن آنرا درک نمودند و به آن پاسخ مناسب دادند. درک این شرایط نقاش و ساعت‌سازی را که تحصیلات آکادمیک معماری ندیده بود به مقام "پیامبر معماری مدرن" رساند. هرچه به این اصل اشاره میکنم که معماری درباره مردم است و شرایط آنها در بستر محیط و زمان، (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، فن‌شناسی، صنعت... اقلیم، تکنیک و...) باز هم کم است. زیرا متاسفانه معماری امروز ایران عمدتاً غافل از مسئولیت اجتماعی و ملی خود و وفاداری نسبت به این عوامل زمینه است، و شاید به گراف نگفته باشیم که تقلیدی سطحی از معماری غرب است. درحالی‌که فهم و درک اصول و تاریخ معماری همه ملتها و بخصوص غرب میتواند ما را در آموزش و اعتلای معماری یاری رساند تقلید و استفاده از آثار معماری غربی و حتی نظریه‌پردازی‌هایی که در بستر (context) آنها شکل گرفته نمیتواند مستقیماً مورد استفاده و جوابگوی نیازهای ما در این بستر محیط و زمان باشد. برای درک اینکه چرا آدلف لوس میگوید "تزئین جنایت است" و چرا مورد اقبال معماران و فرهیختگان قرار میگیرد بایستی شرایط بستر مورد اشاره را مورد مطالعه و بررسی قرار داد. مشابه این سؤال را میتوان درخصوص لوکوربوزیه هم مورد پرسش و بررسی قرار داد که چگونه و چرا نقاش و ساعت‌سازی که تحصیل رسمی معماری هم نداشت پیامبر معماری قرن بیستم شد.

آدلف لوس در زمره یکی از مهمترین پیشگامان جنبش معماری مدرن قرار

میگیرد^۱. فرانک لویدرایت اعتبار خاصی برای او قائل است و درباره‌اش چنین میگوید "آنچه را که لوس برای معماری اروپا کرد خودش برای معماری آمریکا کرد."^۲ باعث تعجب است که تأثیرات او بخاطر محدودی طراحی داخلی و تعداد نسبتاً زیادی مقالات انتقادی جدلی او بوده است. ساختمان‌های آدلف لوس مثالهای برجسته‌ای

از زیبایی خالص و بی‌آرایه است که از کلبه‌های روستائی تا ترکیب ویتترین مغازه‌ها و پلان خانه‌ها را در بر میگیرد. آدلف لوس در مورایا دنیا آمد. در آغاز در کنار پدر به کار بنائی سنگی پرداخت و در هفده سالگی وارد کالج سلطنتی در بوهمیا شد و سپس به مدت یکسال به خدمت سربازی فرا خوانده شد. از بیست‌سالگی بمدت سه سال به تحصیل معماری در کالج فنی درسدن به تحصیل معماری پرداخت. در سال ۱۸۹۶ در سن بیست و سه سالگی بعنوان یک معمار جوان به آمریکا رفت و در آنجا به مدت سه سال تحت‌تأثیر آنچه که خودش "ساختمانهای صنعتی پربازده و خلاقانه آمریکا" مینامد قرار گرفت. پس از آن در سال ۱۸۹۶ به وین برگشت و در شرکت ساختمانی "کارل میردر" به کار پرداخت

در سال ۱۸۹۷ در مجله نیوفریه چاپ وین یک سری مقالات جدل‌آفرین منتشر کرد که بعداً باعث اعتبار بین‌المللی او شد. در ابتدا آدلف لوس در مقالاتش مستقیماً معماری را مطرح نکرد، بلکه طیف گسترده‌ای از درگیریهای زندگی روزمره را با هدف بهبود اوضاع کشورش مطرح نمود. نوشته‌های آدلف لوس بصورت فزاینده‌ای به نقد تزئینات و دکوراسیون زاید در طراحی سنتی و صنایع جدید در وین می‌پرداخت. در سال ۱۸۹۷ آدلف لوس مقاله‌ای را در "وینرسکشن" به چاپ رساند که آغازگر مخالفت اساسی و تئوریک او به جنبش "آرت نوو" بود. تئوری‌های او در یک مقاله کوتاه تحت عنوان "تزئین و جنایت" که در سال ۱۹۰۸ منتشر شد تبلور یافت. به‌نظر آدلف لوس عدم تزئین در معماری نشانه‌ای از توانائی روانی و روحی بود و برعکس زیاده‌روی در تزئینات را جنایت می‌شمرد. این اتهام را نه بخاطر دلایل اخلاقی بلکه بخاطر اقتصاد در بکاربری کارگر و مصالح تلف‌شده در تمدن مدرن و آثار بازدارنده آن در توسعه صنعتی، اقتصادی و فرهنگی مطرح میکرد. آدلف لوس مجادله میکرد که تزئینات دیگر بیان و نشانه مهمی از تعالی فرهنگ نیست و دستمزد عادلانه‌ای هم برای آن قابل پرداخت نیست. این مقاله بزودی مانیفست تئوری او شد و به یک مدرک کلیدی در ادبیات مدرنیسم تبدیل شده و بطور گسترده‌ای در خارج از وین نشر یافت. لوکوربوزیه بعداً "پاکسازی هومر گونه" (اشاره به شاعر نامی یونانی) معماری را به او نسبت داد.

نکته دیگری از مشاجره رسواکننده آدلف لوس، تقبیح پوشیدن زیبایی طبیعی مصالح توسط تزئینات گستاخ و بی‌فایده بود. در سال ۱۸۹۸ در مقاله‌ای تحت عنوان اصول بنا (ساختمان)، آدلف لوس اظهار داشت که فرهنگ واژه‌های معماری در حقیقت در ارتباط و نحوه در متن مصالح ساختمان و نحوه کاربری آنها قرار دارد.

و اینکه یک ساختمان بایستی از بیرون ساده و بی‌صدا "بی‌ادعا" باشد. کارهای خود او نشانه سادگی و کم‌خرجی از بیرون و پرهزینه و پرتنوع از درون بود. آدلف لوس بسیار مشابه با "میس وان درروهه" کارهای خود را بر بنیان تلخیص معماری و مونتاژ ساده مصالح استوار مینمود. آدلف لوس بعداً در سال ۱۹۱۰ مقاله‌ای تحت عنوان "معماری" نوشت که در آن به توضیح تضادهای مهم در طراحی پرداخت، وی تضاد بین داخل و خارج بنا؛ تضاد بین ساختمان نمادین و خانه؛ تضاد بین کارهای هنری و اشیاء عملکردی را مورد بحث قرار میداد. به نظر آدلف لوس خانه به حوزه هنر تعلق نداشت زیرا که خانه باید مورد پسند همگان باشد، درحالیکه کار هنری لزوماً مورد پسند همه نیست، و تنها استثناءهایی که هم به هنر و هم به معماری تعلق دارند را ساختمانهای نمادین و سنگ‌قبرها میدانست. او این احساس را داشت که بقیه معماری که برحسب لزوم می‌بایستی یک منظور خاص را برآورده سازد را باید از زمره هنر (خالص) بیرون دانست.

کارهای ادلف لوس

در سال ۱۸۹۹ کافه میوزیوم را طراحی کرد که یکی از معروفترین کارهای اولیه او بحساب آمد. طراحی داخلی او نشانه پختگی معماری او و دربرگیرنده تئوری او در رد سبکهای تزئینی بود. خلوص فاساد "خالکوبی‌نشده" کافه نهیلیسموس الهام بخش اظهارنامه تئوری درحال توسعه آدلف لوس، مبنی بر تقدم تکنیک بر تزئین قرار گرفت. این کافه همچنین تاکیدی است بر تعادل زیبایی‌شناسانه بین زیبایی و سودمندی. بنظر ادلف لوس چیزی که زیباست باید در عین حال مفید باشد. بنابراین تنها چیزی که آدلف لوس برای ایجاد نقش بر روی طاق این بنا بکار برد نوارهای برنزی بود که در عین حال برای انتقال الکتریسته بکار میرفت.

کار پالایش‌یافته‌تر او "کارنتنر بار" بود که در سال ۱۹۰۷ در وین ساخته شد. این اثر ظرافت و حساسیت فوق‌العاده این معمار را در تأثیرگذاری بر فضا نشان میدهد. در این بنا یک بار دیگر آدلف لوس علاقه خود را به استفاده بیانی مصالح طبیعی نشان میدهد. او ماهرانه مصالح کلاسیک مانند چوب، مرمر، آیینه و سنگ عقیق رنگارنگ را در یک ترکیب بسیار دقیق از

آدلف لوس زبان محیط شهر بر محور حذف هر نوع تزئینی شکل می‌گرفت. این پروژه مورد اعتراض عده‌ای از اهالی قرار گرفت و به این مناسبت شهرداری کار را تعطیل کرد. متعاقب آن آدلف لوس در یک جمع دوهزار نفری مردم شهر حاضر شد و با توضیح دیدگاه‌های خود و با افزودن کادری در اطراف پنجره‌ها طرح را با ذائقه مردم آشنا تر نمود.

کارهای مسکونی خصوصی آدلف لوس با نماهای ساده سفید شاخص می‌شد. این کارها بصورت ریشه‌ای با کارهای

نقش‌های بصری بکار برده است.

بین سالهای ۱۹۰۹ و ۱۹۱۱ آدلف لوس یکی از معروفترین کارهای خود را طراحی و به اجرا درآورد. این کار جدلی "لوشه‌اوس" در قلب بافت تاریخی وین بود. این طرح پیچیده نمایانگر برهان او بر قضیه رابطه بین خاطره گذشته یک شهر تاریخی مهم و ابداع شهری جدید، استوار بر مبانی نو در معماری بود. طرح بوسیله یک نمای بسیار ساده و خاضعانه که از آن هر نوع تزئینی حذف شده بود مشخص می‌شد. از نظر

بهار ۱۳۸۷
شماره ۵۶

باغچه‌های سبزیجات، که وی از ملزومات سکونتگاه به حساب می‌آورد، با اولویت بسیار در نظر گرفته شده بود. آدلف لوس در سال ۱۹۲۲ به فرانسه نقل مکان کرد و تا سال ۱۹۲۷ بین پاریس و "ری ویر" با سفرهای متعدد به اتریش، آلمان و چکسلواکی زندگی کرد. او در فرانسه بسیار مورد اقبال فرهیختگان قرار گرفت. کار معروف او "تزیین و جنایت" در سال ۱۹۲۰ در نشریه "اسپریت نووو" به دبیری لوکوربوزیه، پال درمی، و اوزان فان اداره می‌شد به چاپ رسید. آدلف لوس بطور منظم کارهای خود را در گالری "دواتومن" به نمایش می‌گذاشت و به عنوان اولین غیر فرانسوی به عضویت داوران آن پذیرفته شد. آدلف لوس در این دوران تعدادی از کارهای بسیار برجسته خود را طراحی و به اجرا درآورد. این کارها شامل: خانه زارا در پاریس (۱۹۲۶-۱۹۲۷)؛ ویلا مولر در وین (۱۹۲۸)؛ ویلا میولر (۱۹۳۰) و ویلا مینترنیتز (۱۹۳۱-۱۹۳۲) در پراگ؛ خانه ییلاقی خونر در جنوب اتریش. این

لوکوربوزیه، جی جی اود و دیگران مرتبط دانسته شده است. یکی از کارهای بسیار معروف آدلف لوس شرکت در مسابقه طراحی برج شیکاگو تریبون در سال ۱۹۲۲ می‌باشد. ترکیب تعجب‌برانگیز ستونهای "دوریک" در طبقه هم‌کف با تکنولوژی مدرن آسمان خراش نشان‌دهنده این حقیقت بود که آدلف لوس کمتر از آنچه همکارانش تصور میکردند بر دکتترین خود درباره تزئین تعصب داشت. از نظر آدلف لوس ستونهای گرانیث سیاه براق نشانه ماندگار کلاسیک در یک ساختمان بودند و در مجموع مفید و در نتیجه زیبا بودند. آدلف لوس در سال ۱۹۲۲ به سمت سرمعمار سازمان مسکن اجتماعی در وین منصوب شد. پروژه‌های او در این دوران اساساً ساختمانهایی هستند بر مبنای سادگی طرح که با تکنولوژی ساخت متعارف و آسان قابل اجرا باشد. داخل بنا با پارتیشن‌های قابل جابجائی، انعطاف‌پذیر و قابل تغییر بود. خارج بنا هماهنگ با ساختمان‌های دیگر در نظر گرفته شده بود. در این خانه‌ها

طراحی کرده بود دفن شد. او یکی از تاثیرگذارترین متفکرین "معماری مدرن" بود.

پی‌نوشتها:

- 1-Wikipedia , the free encyclopedia
- 2-Britanica online encyclopedia: "Frank Lloyd Wright credited Loos with doing for European architecture what Wright was doing in the United States."
- 3- Zednicek Walter; Adolf Loos ISBN3-9500360-6-7

کارها با طبیعتی یکپارچه، با معماری شیشه‌ای که توسط راسیونالیست‌ها در دهه ۱۹۲۰ ساخته میشد تضاد شدیدی داشت. آدلف لوس نسبت به تغییرات و نوسانات سلیقه‌های آن دوران برخوردی بی‌تفاوت از خود نشان داد.

آدلف لوس در سن ۶۰ سالگی رسماً به عنوان استاد معماری شناخته شد و رئیس‌جمهور چکسلواکی حقوق افتخاری سالانه‌ای برای او تعیین کرد. آدلف لوس در ۶۳ سالگی درگذشت و در زیر یک سنگ قبر ساده که خودش

